

Väčšia tragédia ako neminúť peniaze, je minúť ich zle

Banská Bystrica, 11.02.2021: Tlačovka europoslankyne Nicholsonovej o tom, že Slovensko prišlo o miliardu z eurofondov tým, že ich včas neminulo ani nikam nepresunulo, nielen priliala olej do horiacich vzťahov vo vládnej koalícii, ale vypustila aj ďalšieho džina z prázdnej fľaše od borovičky. Podpichnutá verejná mienka zatlačila na politikov, aby robili všetko preto, aby peniaze EÚ vyčlenené pre Slovensko za žiadnu cenu nenechali „prepadnúť“. Bez ohľadu na to, či prezentované informácie na tlačovke boli falošné alebo nie, tlačovka aj reakcie, ktoré vyprovokovala, zodpovedajú úrovni spoločenskej a politickej kultúry na Slovensku. V skratke by sa dali zhrnúť takto: Je hriech tieto „naše“ peniaze neminúť. Bodka.

Ale je ešte vážnejší a nebezpečnejší problém ako neminúť obrovské finančné alokácie pre Slovensko. Tým je ich vyčerpanie na programy a projekty, ktoré buď konzervujú neudržateľný stav a vývoj v niektorej oblasti alebo ktoré dokonca našu krajinu vzdiaľujú od plnenia jej doteraz najambicióznejšieho medzinárodného záväzku. Tým je nepochybné prístupenie Slovenska k cieľu EÚ dosiahnuť do roku 2050 uhlíkovú neutralitu.

Z eurofondov sa ešte nedávno financovalo zateplovanie verejných budov tenkou vrstvou polystyrénu. Tomu zodpovedali aj skromné úspory energie dosiahnuté pri veľkých investíciách. Už o niekoľko rokov neskôr takto zateplené budovy nespĺňali tepelno-technické parametre požadované stavebnými normami. Pritom stačilo investovať iba o mierne viac a zväčšiť hrúbku izolácie dvoj alebo trojnásobne a aj výsledný energetický efekt mohol byť znásobený. Najväčší podiel z nákladov na zateplenie totiž predstavujú stavebné práce, logistika či prenájom lešení, izolácie tvorí zvyšok nákladov.

Podporné programy v minulosti neumožňovali komplexnú obnovu budov. Oddelene sa podporovalo zateplovanie a rekonštrukcia vykurovacích systémov. Keďže výzvy neboli navzájom časovo harmonizované, v mnohých nezateplených budovách sa najprv inštalovali nové moderné kotly s veľkými výkonmi dimenzované na pôvodnú vysokú energetickú potrebu. Ak by sa tieto budovy najprv zateplili, stačili by výrazne nižšie náklady na rekonštrukciu vykurovania. Ak sa zateplili dodatočne a dobre, predchádzajúce investície do vykurovania sa ukázali ako veľmi neefektívne.

Ani populárny program Zelená domácnostiam sa nevyhol problémom. Napríklad, financoval až polovicu nákladov na inštaláciu tepelných čerpadiel do rodinných domov, čo je výborné. Ale podmienky podpory nevyžadovali primeranú úroveň energetickej hospodárnosti domov. Štátu tak síce rástli štatistiky o počte novoinštalovaných zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje a program vyčerpal viac eurofondov, ako sa plánovalo, v realite však takáto podpora umožňovala aj energetické nezmysly.

V sektore dopravy zas obrovské sumy eurofondov tradične pohlcovala výstavba diaľnic a novej infraštruktúry podporujúcej rozmach individuálnej automobilovej dopravy. To všetko v čase, keď bolo nad slnko jasnejšie, že uhlíkové aj ďalšie škodlivé emisie práve v sektore dopravy dramaticky rastú a ohrozujú plnenie uhlíkových cieľov Slovenska. Stavba ciest bola vždy osvedčená „čierna diera“, ktorá neraz vďaka absorbovala nevyčerpané eurofondy alebo iné verejné zdroje a „zachránila“ ich pred prepadnutím. Vo verejnej doprave eurofondy financovali nákup dieselových autobusov, čo iba

oddŕaľovalo aj tak nevyhnutnú elektrifikáciu verejnej dopravy a budovanie moderných integrovaných dopravných systémov.

Spoločným menovateľom uvedených aj mnohých ďalších problémov je nedostatok kvalitných kapacít a plánovania na všetkých úrovniach. Ak sa ich opakovaniu máme vyhnúť, je treba takéto kapacity vytvoriť a rozvíjať. To je podľa združenia Priateľov Zeme-CEPA najistejšia garancia, že poskytnuté eurofondy minieme rozumne.

V rámci programovania eurofondov na roky 2021 – 2027 sa už seriózne uvažuje o podpore vzniku nových kapacít, ktoré by mali zabezpečiť obrat regiónov k energetickej sebestačnosti a uhlíkovo neutrálnej ekonomike. Bez nich by ostali regióny a samosprávy aj naďalej v úlohe akéhosi radara, ktorý by iba vyhľadával dotačné výzvy. A podľa toho, ako dobre alebo zle by boli výzvy nastavené, by sa aj naďalej odvíjala aj kvalita a efekt podporených projektov.

Návrh, s ktorým minulý rok prišlo združenie Priatelia Zeme-CEPA, počíta s vytvorením novej infraštruktúry pre plánovanie a koordináciu udržateľnej energetiky v regiónoch. Návrh našiel podporu ministerstva hospodárstva aj ďalších inštitúcií zapojených do programovania eurofondov, vrátane regiónov. „Európa nám nepomáha preto, aby sme za každú cenu minuli ich peniaze, ale aby sme vďaka nim zvýšili vlastnú stabilitu, odolnosť voči rastúcej neistote, energetickej sebestačnosti a najmä, aby sme poctivo splnili svoj klimatický záväzok,“ hovorí riaditeľ združenia Priatelia Zeme-CEPA Juraj Zamkovský. „Vytvorenie kvalitných odborných kapacít je tá najlepšia pomoc regiónom a zároveň najspoľahlivejšia poistka proti plytvaniu verejných financií“, dodal.

Kontakt:

Priatelia Zeme-CEPA, o.z.

Mgr. Michaela Farkašovská, koordinátorka aktivít (0908 736 955)

Návrh infraštruktúry pre energetické plánovanie v regiónoch a implementáciu regionálnej energetickej politiky:

http://energoportal.org/images/dokumenty/Vystupy_EVS/EVS_navrh-opatreni_04_RCUE.pdf

---

Tlačová správa je súčasťou projektu „Od energetickej závislosti k sebestačnosti: tvorba udržateľnej energetickej politiky vo vidieckych regiónoch“, ktorý je financovaný z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom OP Efektívna verejná správa.

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond